

Ensems i alhora

Ensems és una forma adverbial que vol dir «plegats» o «a un mateix temps». El seus ús, per tant, resulta adequat en frases com Van arribar ensems o Estudiava i treballava sensems, però, com hem dit, ensems és ja una forma adverbial. I ho recordem perquè, així com hi ha qui té la temptació de transformar les formes adverbials simples sols i sovint, en adverbis, en ment creen les formes falses «solsament» i «sovintment», també n'hi ha d'altres que transformen, indegudament i innecesàriament, l'adverbi ensems en una locució adverbial «a l'ensems», que tampoc no té cap justificació i que, per tant, s'hauria d'evitar. Que dels adjectius lliure i breu, per exemple, es crein els adverbis lliurement i breument, representa un mecanisme normal de l'idioma per a la formació dels mots d'aquesta classe, de la mateixa que amb algunes formes nominals, com ara deriva, fi o menuda, obtenim les locucions adverbials a la deriva, a la fi i a la menuda. Però ensems, sols i sovint no han de sotmetre's per res a cap procés d'adverbialització.

Ensems —forma més aviat pròpia de la llengua escrita— té tants detractors com usuaris impenitents, que sovint són els mateixos. I és que molts d'ells no recorden que existeix una forma concurrent, alhora, que justament perquè és tan normal passa desapercibuda. Però cal no confondre l'adverbi alhora amb el conjunt a l'hora, que pot tenir, també, valor adverbial. Compareu: Fa la seva feina i, alhora, vigila la dels altres. Aquesta màquina no va a l'hora (no funciona prou bé). I notem la diferència: Van arribar alhora (plegats, a un mateix temps) i Van arribar a l'hora (puntualment).

ALBERT JANE